

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

Christus super templi euerfione interrogatus & mundi
 confummatione, plurima signa prædicit futura, post quæ
 filius hominis veniet ad iudicium cum potestate &
 gloria, excitatis prius mortuis à quatuor
 partibus orbis, ideo vigila-
 re præcipit.

E ¶ T cum egrederetur de templo, ait illi vnus ex di- ¶ Matth.
 scipulis suis: Magister, aspice quales lapides, & 24. a.
 quales structure. Et respondens Iesus ait illi: Vides Luc. 19. e
 has omnes magnas ædificaciones? Non relinquetur & 21. b.
 lapis super lapidem qui non destruat.

Cum iuxta Matthæum comminatus esset Christus Iu-
 daeis, dicens: Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta,
 stupefacti discipuli à Christo expetunt, quomodo hoc
 sit possibile, propter lapidum & constructionis tam
 admirabile ædificium, & structures eius. Quibus respondit
 has omnes ædificaciones & compositiones funditus di-
 ruendas cum Iudaismo, ne debiles in fide scandalizentur
 ab illis.

Et cum sederet in monte Oliuarum contra templum, inter-
 rogabant eum separatim Petrus, & Iacobus, & Ioannes,
 et Andreas: Dic nobis quando ista fient, et quod signum erit
 quando hæc omnia incipient consummari?

Marcus vnus ex discipulis dicit Christum interrogasse
 super structura templi, Matthæus verò & Lucas intro-
 ducunt omnes accessisse, & ostendisse ædificaciones tem-
 pli. Accesserunt quidem omnes vt audirent, Petrum au-
 tem Iacobum, Ioannem, & Andream Marcus inducit vt
 interrogarent. Cum igitur sederet in monte Oliuarum
 contra templum, quod idem est atque è regione templi.
 Quod verò dicit, incipient cõsummari: Græcè est *μηδ-
 λὰ καταστραφείν*, id est, quando consummari debent, vel
 quando consummanda sunt.

Et respondens Iesus, cœpit dicere illis: ¶ Videte ne quis vos
 seducat. Multi enim venient in nomine meo, dicentes quia
 ego sum, & multos seducent. Cum audieritis autem bella &
 opiniones bellorum: ne timueritis, oportet enim hæc fieri, sed
 non-

† Matthæ
 7. d. &
 24. a.

Luc. 21. b.
 1. Cor. 3. d
 Eph. 5. b

nondum finis. Exurget enim gens contra gentem, & regnum super regnum. Et erunt terremotus per loca, & fammes. Initium dolorum hæc.

Pseudopphetas dicit futuros, qui seducēt incautos, à quibus prædicit cauendum, sed & signa magna futura, quæ Ierosolymorum præcedent excidium, de quibus satis apertè scribit Iosephus de bello Iudaico. Opiniones autem bellorum Græcè dicunt, ἀκούσας, quod magis significat rumores: Ne timueritis etiam Græcè μή θροϊσθῆι, quod magis significat ne turbemini, ne consternamini. Regnum autem super regnum Græcè, βασιλείαν ἐπὶ βασιλείαν, id est, regnum aduersus regnum: videlicet Romani cū sint aduersus Ierosolymitas, & cæteras Palestinae ciuitates.

Videte autem vosmetipsos. Tradent enim vos in concilijs, & in synagogis vapulabitis. Et ante præfides & reges stabitis propter me in testimonium illis. Et in omnes gentes primum oportet prædicari Euangelium.

Græcè βλῆπιτε καὶ ἑαυτοὺς. Erasmus vertit: Caueate vos vobis, quod dicendi genus non puto admodū Latinum, malle interpretari: vos ipsi rationem vestri habetote, ne scilicet, metu aut dolo seducamini. In testimonium illis, id est, vt testimonio mihi sitis aduersus illos qui cū testimonium de me per vos audierint, reci pere tamen noluerunt. Neque quis vobis obstare poterit, quin prædicetis hoc Euangelium in omnes gentes, quod cedere potest in consolationem vestram & magnā vestri laboris fiduciam & expectationem.

† Matth. 24. a. † Et cū duxerint vos tradentes, nolite præcogitare quid loquamini, sed quod datum vobis fuerit in illa hora id loquamini. Non enim vos estis loquentes, sed spiritus sanctus.

† Matth. 24. a. Luc. 21. c. † Tradet autem frater fratrem in mortem, & pater filiū, & consurgent filij in parentes, et morte afficient eos. Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem sustinuerit in finem, hic saluus erit.

Pro nolite præcogitare Græci habent προμεσivῶντι, hoc est ne antè nimium sitis solliciti neq; anxij. Addunt insuper μήδ' ἐμελεῖτε, neque præmeditemini quid loquamini. Armat itaq; Apostolos aduersus omnes hostiū inimici-

inimicitias. q. d. audientes praelia subite, ego pro vobis
 praelabor, nec nimium curate responsiones, ego pro vobis
 & loquar & respondebo. Eritis odio parentibus, fra-
 tribus, domesticis, amicis, regibus, subditis & generaliter
 omnibus qui non Euangelium meum curabunt. Sed hor-
 rum odia cedant vobis in salutem: quoniam in talium pa-
 tientia possidebitis animas vestras.

† Cùm autem videritis abominationem desolationis stan- † Matth.
 tem vbi non debet, (qui legit intelligat) tunc qui in Iudea 10. c.
 sunt, fugiant in montes: & qui super iectum, ne descendat in & 24. b.
 domum, nec introeat ut tollat quid de domo sua: & qui in Dan. 9. g.
 agro erit, non reuertatur retro, tollere vestimentum suum.
 † Ve autem pregnantibus & nutriendibus in diebus illis. † Matth.

Græci addunt, τὸ ἐστὶν ὑπὸ δαβὶν τὸ προφῆτῆ, i. di- 24. c.
 ctum à Daniele propheta stantem vbi non debet: pro de- Luc. 21.
 bet Græci habent δᾶ, id est, oportet. Matthæus autem ha- d. c.

bet stantem in loco sancto. Quod putant quidam intelli-
 gi de Antichristo, alij de imagine Cæsaris, quam noctu
 velatam Ierosolymam introferri iussit, & in templū sta-
 tui. De qua Ioseph. lib. 2. ca. 8. de bello Iudaico. Alij intel-
 ligunt de statua Adriani quam in templo reaedificato, &
 in sancta sanctorum induxit, & multo ibi tempore stetit.
 Et tunc, id est, imminente Ierosolymorum obsidione, dū
 Romani milites passim grassantur per Iudæam, qui sunt
 in ciuitate, fugiant, si pateat illis fuga: qui fuerint extra,
 non reuertantur, si pateat occultationis locus. Væ etiam
 pregnantibus & lactantibus, sarcina vteri & brachiorū
 grauatīs, ne fugæ pateat illis locus securus.

Orate verò ut hyeme non fiant. Erunt enim dies illi tribu-
 lationis tales quales non fuerunt ab initio creature, quam
 condidit Deus usque nunc, neque fient. Et nisi breuiasset do-
 minus dies, non fuisset salua omnis caro: sed propter electos
 quos elegit, breuiavit dies.

Timenda præcipuè hyems erat ad fugam propter tem-
 poris impedimentum, tum propter moræ in desertis dif-
 ficultatem. Tribulationes autem quas enumerat, scripsit
 Iosephus de bello Iudaico. lib. 7. cap. 7. & 8. Cætera pa- † Matth.
 tent. Matth. 24. 24. d.

† Et tunc si quis vobis dixerit: Ecce, hic est Christus, ecce Luc. 17. e
 illic

illic: ne credideritis. Exurgent enim pseudochristi & pseudoprophetae: & dabunt signa & portenta ad seducendos si fieri potest, etiam electos. Vos ergo videte, ecce prædixi vobis omnia.

Hæc autem illis prædicit ad cautionem periculorum, & vt sequentes hæc doceant: & sibi à talibus falsis & fallentibus prophetis, magis & superstitionis hominibus, de quibus nos docet consequenter Petrus. 2. Pet. 2. ❖ Fuerunt pseudoprophetae in populo, sicut & in vobis erunt magistri mendaces, &c.

❖ 2. Pet.
2. a.

† Ezech.
32. b.

Isa. 13. b.

Iere. 25. f.

Ioël. 2. g.

3. c.

† Matth.

24. d.

Luc. 21. c.

❖ Sed in illis diebus post tribulationem illam, sol contenebrabitur, & luna non dabit splendorem suum: & stellæ cæli erunt decedentes, & virtutes quæ in cælis sunt, mouebuntur. Et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus cû virtute multa & gloria. Et tunc mittet angelos suos, & congregabit electos suos à quatuor ventis, à summo terre usque ad summum cæli.

Hæc autem sequentia signa Antichristi, sequentur tribulationem in iustos & pios Christi fideles per Antichristi seductores & tyrannos. Signa verò sunt hæc: Primû erit crux Christi, qua victoriâ de inimicis suis sumpsit: consequenter sol, luna, & stellæ in die iudicij, suo priuabuntur solito lumine, adueniente maiori lumine: de quibus Isaia. 24. dicitur. ❖ Erubescet luna & confundetur sol, cum regnauerit dominus exercituum in monte Sion & Ierusalem: & in conspectu senum suorum fuerit glorificatus. Mittet autem prius angelos ad quatuor cardines terræ, vocatos cuiuscunq; conditionis homines ad iudicium, & tunc cû virtute, & triumpho trementibus cunctis præcedente cruce accedet.

❖ Matth.
24. c.

Luc. 21. f.

† A ficu autem discite parabolam. Cû iam ramus eius tener fuerit, & nata fuerint folia, cognoscitis quia in proximo sit aestas. Sic & vos cû videritis hæc fieri, scitote quòd in proximo sit in ostijs. Amen dico vobis, quoniam non transibit generatio hæc, donec omnia ista fiant. Cælum & terra transibunt, verba autem me a non transibunt.

Christus à rebus naturalibus quæ infallibiliter accidunt, exempla vt plurimû sumere solet. Nam quemadmodum

dum ficus atque cætera arbores gemmas emittunt & folia, signum est proximæ æstatis futuræ: ita cū videbūtur rot prædictæ tribulationes, & afflictiones, quæ sunt secundum aduentus signa, iudicandū est proximè aduentum futurum. Nā cœlū aëriū ubi volitant cœli volucres, sicut terra igne cremabitur & quo ad figurā transibūt, quo ad essentiam verò perpetuo manebunt: verba autem Christi implebuntur, vt Matth. 5. Amē quippe dico vobis, donec transeat cœlum & terra, iota vnū aut vnus apex non præteribit à lege donec omnia fiant.

De die autem illo vel hora nemo scit, neque angeli in cœlo, neque filius, nisi pater. Videte, vigilate, & orate: Nescitis enim quando tempus sit. † Sicut homo qui peregrè profectus, reliquit domum suam: & dedit seruis suis potestatem cuiusque operis, & ianitori præcepit vt vigilet. † Vigilate ergo, (nescitis enim quando dominus domus veniat: sero, an media nocte, an gallicantu, an mane) ne cū venerit repèrè inueniat vos dormientes. Quod autem vobis dico, omnibus dico, vigilate.

† Matth.
25. b.
Luc. 19. b
† Matth.
24. f. &
25. a.
Luc. 12. c.

Non duxit expediens Christus, Apostolos suos sicut & sequaces diē & horā iudicij scire, vt semper de futuris tēporibus incerti, viuant cū timore, & vigilantes illā expectent. Hortatur igitur eos ad attentionē, vigiliā, & orationem. Quod autem se dicit nescire diē iudicij, intelligi quatenus homo est, vel filius hominis est. Vnde Augustinus de verb. do. in capite. Vtiq; cū dixit pater scit, ideo hoc dixit, quia in patre est filius, hoc scit. Nescit tñ filius, hoc est, corpus eius in terra positum, quod est Ecclesia. Hinc Hieron. in minori breuiario, Psalm. 138. Humanitas filij dixit in Euangelio se ignorare finē huius mundi. Gregor. in registro. Eulogio patriarchæ: Nouit venigenitus Dei horā iudicij, sed non ex natura humanitatis. Quod autem dicit: Sicut homo qui peregrè profectus est. Hoc loco est euidentissima eclipsis, cui nisi suppleatur, est, imperfectus est sensus: videtur ergo hic esse sensus: Christus est sicut homo qui peregrè profectus, reliquit domū suā, &c. Ita Christus Deus & homo in ascensione, domū suam Ecclesiam relinquens, & peregrè in cœlum longè à domo sua, Ecclesia scilicet militante profectus, de-

dit seruis suis, Christianis scilicet & fidelibus omnibus potestate cuiusq; operis, quo loco Græci habet *ἰσχυρὰ ἐξουσία τοῦ ἔργου*, id est, potestatem scilicet in bona sua relicta, & vnicique opus suum, & vnicique munus suum peragendum. Id autem est quod Apostolus ad Ephes. 4. ait. ✠ Ascendens in altum dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem pastores & doctores. Et ianitori præcepit vt vigilet: Ianitores autem Ecclesiarum sunt Episcopi, quos vt singulos vigilare ac sibi attendere præcepit, dum à peregrinatione ad iudicium rediret. Ita ianitoribus & episcopis specialius vigilare, nec vni sibi modo, sed vniuerso gregi attendere præcepit. Cuius officij admonens eos Paul. Act. 20. ait. ✠ Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo. Vt autem ne putaremus solis ianitoribus & episcopis vigilandum, subdit in vniuersum omnibus dicens: Vigilate ergo: Nescitis enim quando dominus domus veniat ad iudicium, tam vniuersale quàm particulare cuiusq; in morte.

CAPVT DECIMUMQVARTVM.

Conspirantibus in Christum Iudæis à muliere murmurantibus discipulis vngitur, vnde à Iuda venditur, in cœna Eucharistiæ instituit sacramentum, prædicat omnium in se scandalum, & trinam Petri negationem. In monte post trinam orationem traditur à Iuda discipulis fugientibus, coram Caipha accusatus & mortis reus iudicatus conspicuitur & cæditur, & ter à Petro negatur, quorum tamen pœnitet.

✠ Matth.
26. a.
Luc. 22. a.
Ioan. 12. a

E ✠ Rat autem pascha & azyma post biduum: & querebant summi sacerdotes & Scribæ, quomodo eum dolo tenerent & occiderent. Dicebant enim: Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo. Hæc itaque feria tertia dicta sunt, & feria quinta sequente ad vesperam comedit agnum & azyma: interea autem